Verdieping op TOS bij jonge kinderen

Annet Wolters, logopedist

12 november 2026

1

Programma

- Spraak- en taalontwikkeling
- Wat is TOS
- Signalering
- Praktische tips

2

2

Spraak- en taalontwikkeling

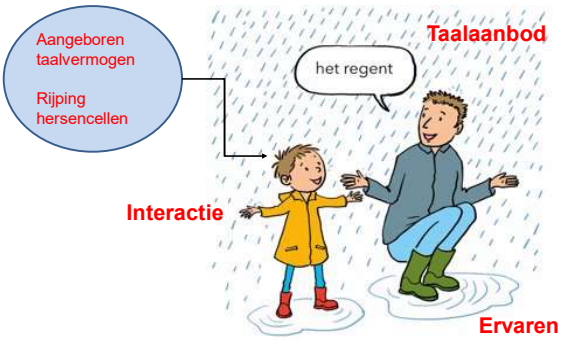

3

3

Wat is TOS

TOS staat voor: Taal Ontwikkelings Stoornis.

Het is een stoornis in de aanleg om taal (of talen) te verwerven, waar iemand in meer of mindere mate last van blijft houden.

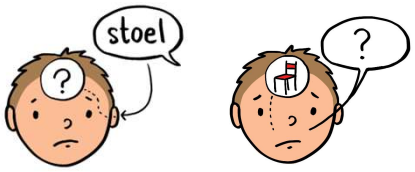

4

4

Wat is TOS

TOS is dus NIET

- **het gevolg van een laag IQ**
- **de schuld van ouders**
- **de schuld van het kind**
- **een gevolg van meertaligheid**

5

5

Wat is TOS

- **Er zijn ernstige problemen in het begrijpen van de taal en/of**
- **Er zijn ernstige problemen in het produceren van de taal en/of**
- **Er zijn ernstige problemen in de uitspraak**
- **En logopedische behandeling helpt niet voldoende**

6

TOS - Taalbegrip

- Problemen met het begrijpen van woorden
- Problemen met het begrijpen van zinnen

7

7

TOS - Taalproductie

Kinderen met (een vermoeden van) TOS hebben veel moeite met:

- het leren van woorden
- het vinden van woorden (woordvindingsproblemen)
- het gebruiken van werkwoordsvervoegingen
- het maken van zinnen met de goede volgorde van woorden

→ Hardnekkig foutenpatroon

8

8

TOS - Klankontwikkeling

- Regels ontdekken is moeilijk
- Moeilijke klanken worden vereenvoudigd
- Woorden met bepaalde klanken worden vermeden
- Omgeving is er aan gewend
- Spraakbewegingen zwak
- Auditieve vaardigheden zwak

9

9

Spraak- en taalontwikkeling
Minimum spreeknormen

De minimum spreeknormen geven aan wat een kind <u>minimaal</u> moet kunnen op een bepaalde leeftijd.

Als een kind nét aan deze normen voldoet, moet je alert blijven en de spraaktaalontwikkeling goed blijven volgen.

10

10

Signalen voor TOS

- niet tot nauwelijks brabbelen
- eerste woordjes komen laat (na 1;6 jaar)
- na de eerste woordjes komt de woordenschatuitbreiding langzaam op gang
- niet tot nauwelijks taal imiteren
- met 2;6 jaar nog in losse woorden spreken
- met 3 jaar nog in tweewoord uitingen spreken: “mama pakken”
- met 3 jaar nog erg onverstaanbaar spreken

11

11

Signalen voor TOS

- concentratieproblemen bij talige activiteiten (voorlezen, kring)
- frustratie in de communicatie
- geen of weinig spreekinitiatieven nemen
- geen of weinig vragen stellen
- meer tijd nodig hebben om te reageren
- ervaren van spreekdruk
- te weinig informatie geven

12

12

Posters

13

13

Wat kunnen wij doen?

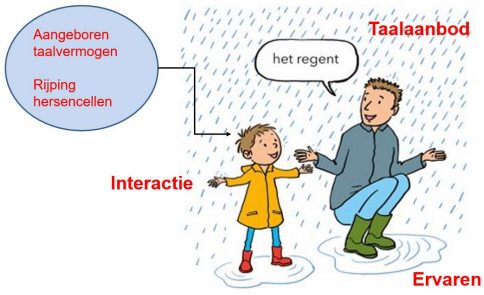

14

14

Praktische tips:

Maak contact

- Zorg dat het kind je gezicht kan zien als je praat
- Kom op ooghoogte en nabij
- Als je met andere dingen bezig bent, bijvoorbeeld met je telefoon, dan mis je belangrijke signalen van het kind.
- Volg wat het kind doet en sluit aan.

15

15

Praktische tips:

Volg

- Kijk wat het kind doet en doe mee
- Volg de interesse van het kind
- Maak samen plezier.

16

16

Praktische tips:

Praat duidelijk

- Praat langzaam en duidelijk met het kind.
- Praat het liefst in je eigen, gewone woorden en zinnen.
- Vertel wat het kind en jij zien of doen

17

17

Praktische tips:

Praat samen

- Stop af en toe even met praten: dan kan het kind reageren. Wacht zodat het kind de tijd krijgt om te kunnen reageren.
- Maakt het kind geluid? Of lacht het kind? Doe het geluid na of praat terug.

18

18

Praktische tips:

Benoem en stel af en toe een vraag

- Vertel wat je ziet/doet/hoort/voelt, noem de dingen bij de naam
- Stel keuzevragen: ‘’wil je kaas of hagelslag?’’
- Kan je kind nog niet praten? Geef dan zelf antwoord. “Wie is dat? Dat is opa!”.
- Benoem het gedrag van je kind en stel een vraag. “Je lacht! Ben je blij?” of “Je wrijft in je ogen, ben je moe?”.
- Stel vragen over mensen, dieren of dingen die jullie zien. “Wat doet de hond?” of “Waar is de bal?”. Stel niet alleen maar vragen, wissel dit af met dingen vertellen en benoemen

19

19

Praktische tips:

Onderzoek samen

- Vertel vaak wat jullie zien, horen en doen. Bijvoorbeeld thuis, onderweg of tijdens het winkelen of wandelen.
- Wijs dingen aan en zeg wat het is: zo leert je kind nieuwe woorden en ziet het waar ze bij horen.
- Geef taal aan wat er gebeurt
- Speel met het kind mee
- Lees samen (prenten)boekjes en zing liedjes.
- Ook voor baby’s zijn er boekjes!

20

20

Praktische tips:

Visualiseer en maak het zichtbaar!

Een boodschap wordt zo beter begrepen.

Het kind kan iets aanwijzen of een gebaar maken waardoor het zich beter kan uiten.

Het biedt structuur en houvast.

21

21

Wat te doen...

Als je bij een kind problemen signaleert op het gebied van spraak, taalbegrip of taalproductie, als je zorgen hebt:

- Ga in gesprek met ouders
- Ouders kunnen het benoemen bij het consultatiebureau of bij de huisarts.
- Logopedie kan worden opgestart.

22

22

Belangrijk:

- Je kunt zelf veel doen om de spraak-/taalontwikkeling van een kind te stimuleren
- Alle situaties zijn hiervoor geschikt! (alledaagse situaties, routines, spelmomenten etc.)
- Plezier staat voorop
- Sluit aan bij interesse/ belevingswereld

23

23

Websites

www.kindentaal.nl

www.kentalis.nl

www.allesovertos.nl

www.allesovertos.nl/ouders/wat-is-tos/els-vragenlijst-taalontwikkeling/

24

24

Koninklijke Kentalis

Bedankt voor jullie aandacht

25